

Het Poolse VN detachement in het Nabije Oosten 1973-1984

1. Inleiding

Het Nabije Oosten is een plaats waar het eigenlijk nooit rustig is geweest. Er zijn altijd wel een aantal bevolkingsgroepen met elkaar in strijd. Als na de Tweede Wereldoorlog de staat Israël wordt gesticht, moeten de Joden zich tegen hun burens verdedigen. De Arabieren vinden dat het gebied van hen is en regelmatig breekt er een oorlog uit. Na de oorlog is in 1973 poogt de Verenigde Naties om de partijen uit elkaar te houden door het instellen van gedemilitariseerde zones. Voor deze gedemilitariseerde zones zijn speciale troepen nodig, die toezien op de naleving van bestanden en afspraken betreffende staakt het vuren.

Nederland heeft een bijdrage geleverd in Libanon van maart 1979 t/m oktober 1985 binnen UNIFIL (United Nations Interim Force in Libanon). Een tweede bijdrage die nog steeds geleverd wordt, is een groep verbindingsmensen en een detachement Koninklijke Marechaussee. De stempels die daar zijn gebruikt, zijn het bekende langstempel "Post betaald/Veldpost Utrecht" en het ronde datumstempel "Veldpost" (afb. 1). Doelmatig doch saai. Andere landen als Oostenrijk en Zweden maakten naast datumstempels ook gebruik van speciale stempels.

Afb. 1 Brief vanuit Libanon naar Nederland met stempel 'Veldpost 95' en 'Post betaald/Veldpost Utrecht',

Van een aantal van deze landen is nog wel leesbare literatuur te vinden, maar de literatuur over het Poolse Detachement in het Pools is voor de meesten van ons niet toegankelijk. Daarom leek het mij goed om over het Poolse detachement te schrijven.

2. Geschiedenis van het detachement

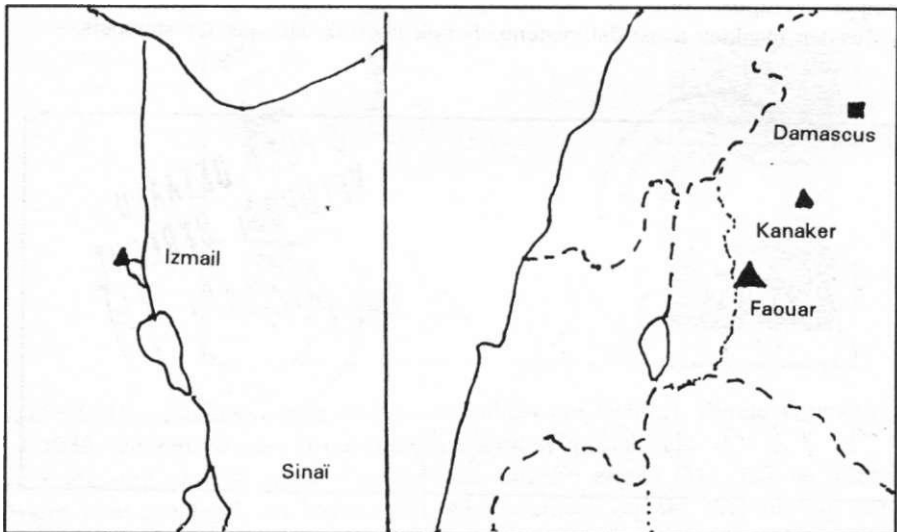
Polen was al eerder actief geweest voor de Verenigde Naties in de volgende gebieden:

Korea vanaf 1953

Vietnam, Laos en Cambodja van 1954 tot 1975

Nigeria van 1968 tot 1970

In 1973 wordt na het beëindigen van de oorlog aan Polen gevraagd om op de grens van Egypte en Israël, op dat moment het Suez kanaal, mee te helpen aan de VN taken van de "Blauwhelmen". Polen stemt daarin toe en stuurt een detachement dat gelegerd wordt in Izmail (afb. 2). Het detachement bestaat naast waarnemers uit onderdelen voor genie en transport. Daarnaast zorgt een geneeskundige afdeling voor een hospitaal. Zij beginnen met hun taak op 13 november 1973 binnen UNEF (United Nations Emergency Force). De Poolse

Afb. 2 Positie van de Poolse bases in Egypte (links) en Syrië (rechts).

groep opereert onder de naam PWJS (Polskiej Wojskowej Jednostki Specjalnej) hetgeen betekent Speciale Poolse Leger Eenheid. Behalve in Egypte wordt er ook in Syrië een bufferzone ingesteld. Op 4 juni vertrekt er vanuit Egypte vast een logistieke groep van 100 militairen naar Kanaker (afb. 2). In december wordt een kampement betrokken in Faouar vlak naast de bufferzone. Deze groep valt onder de VN organisatie UNDOF.

In Camp David worden besprekingen gevoerd tussen Israël en Egypte die uitmonden in een vredes overeenkomst. In de Sinaï woestijn trekken de Israëli-sche militairen zich terug en in maart 1979 houdt de taak van de Poolse militairen in Egypte op. De afdeling in Syrië blijft daar en krijgt dan de naam PKW (Polski Kontyngent Wojskowy) hetgeen betekent Pools Leger Kontingent. Hun taak wordt uitgebreid evenals het aantal militairen.

De in Egypte en Syrië geleverde militairen worden twee keer per jaar, in mei en oktober, afgelost. De verblijfstijd wordt op deze wijze verdeeld in periodes, die genummerd worden. We zullen deze nummering later in dit verhaal in de stempels tegenkomen.

3. De organisatie van de post

Het is voor de militairen natuurlijk altijd mogelijk om post te verzenden via de Egyptische of Syrische post. Deze post is voor ons verhaal echter niet interessant, omdat er geen speciale stempels voor gebruikt worden.

Voor de postvoorziening in Egypte is er in Izmail een legerpost station. Dit poststation zorgt voor de volledige organisatie van de post voor de militairen in Egypte. Twee tot driemaal per week vliegt de Poolse luchtvaartmaatschappij "LOT" naar Cairo en vervoert de post van en naar Warschau in speciale postzakken.

De groep in Syrië is veel kleiner dan die in Egypte. Daar zorgt een postiljon voor het uitwisselen van de post op het vliegveld van Damascus. Op een later tijdstip komt er ook een legerpost station in Syrië. Of dit moment samenvalt met de uitbreiding van het onderdeel in 1979 kan niet uit de beschikbare literatuur worden afgeleid.

Wojskowa - bezpłatna

**OPŁATA POCZTOWA
ZRYCZAŁOWANA.**

Afb. 3 De stempels die aangeven dat het om militaire post gaat.

4. Gebruikte stempels

De stempels die op brieven en kaarten vanuit Egypte en Syrië voorkomen kunnen worden ingedeeld in 3 categorieën.

- 1 Stempels die postaal gezien verplicht zijn.
- 2 Postale stempels die door de legerleiding zijn ingevoerd.
- 3 Overige, hoofdzakelijk private, stempels.

We zullen elk van deze categorieën apart bekijken.

4.1 Categorie 1

Alle militaire post moet als dusdanig herkenbaar zijn. Alle brieven hebben het stempel "wojskowa-bezplatna" (militair-gratis) of in sommige gevallen "opłata pocztowa/zryczaltowana" (kosten post/kwijtschelding) (afb. 3). Deze stempels worden in Egypte en Syrië op de brieven geplaatst. Na aankomst in Warschau gaan de poststukken naar het verdeelkantoor en krijgen het aankomststempel "warszawa 60" met onderin tussen twee sterren een letter (afb. 4). Dit stempel wordt overigens op alle in Warschau binnenkomende post uit het buitenland geplaatst. Vanaf dat moment worden de poststukken in het normale postverkeer opgenomen.

Afb. 4 Hel rondstempel 'Warszawa 60' dat bij aankomst op de post uit het Nabije Oosten geplaatst wordt.

4.2 Categorie 2

Deze categorie is de meest interessante voor ons omdat deze stempels de herkomst van de poststukken documenteren. Met name in de beginjaren wordt er een stempel geplaatst waarmee het karakter van de missie wordt aangegeven (afb. 5). In een cirkel staat het symbool van de Verenigde Naties (wereldbol met lauwertakken), het wapen van Polen en de tekst "jednostka specjalna wojska polskiego" (speciale poolse leger eenheid) en "united nations emergency force".

Afb. 5 Brief uit 1976 uit periode V met het algemene stempel symbool Verenigde Naties met golflijnen en een ovaal stempel met o.a. tekst Egypte 1976.

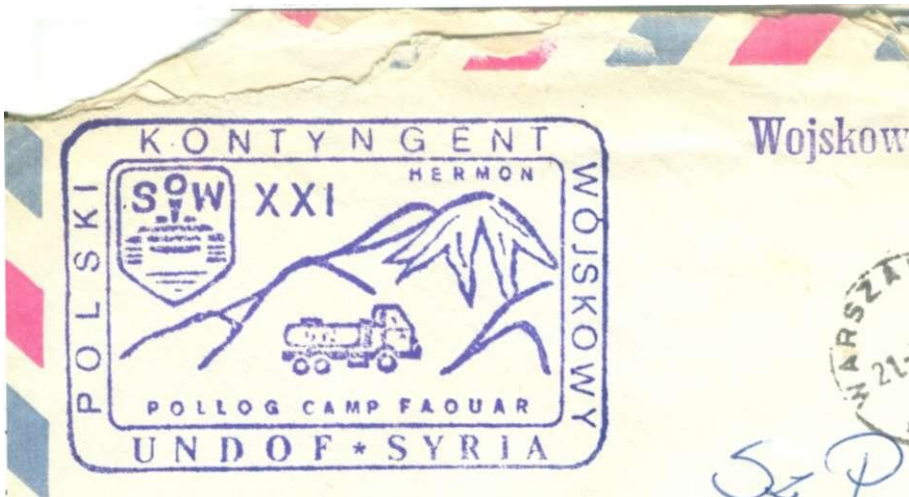

6 Verschillende stempelvormen uit diverse periodes.

Aan de linker en rechter zijkant staan een aantal golflijnen. Van dit stempel zijn er een aantal vervaardigd die op kleine punten verschillen zoals grootte en lengte van de golflijnen.

De tijd dat de militairen in het Nabije Oosten zijn, wordt ingedeeld in periodes. Als er in mei of oktober een nieuwe groep komt, gaat er een nieuwe periode in. Deze periodes worden genummerd met Romeinse cijfers. Voor elke periode worden er een aantal stempels gemaakt die het karakter hebben van gelegenhedenstempels. De vormen die we tegenkomen zijn o.a. rechthoekig, driehoekig, ovaal, ruitvormig en rond (afb. 5 en 6). In deze stempels komen we tekeningen tegen die te maken hebben met het leger (VN militair, tankwagen) en het land (piramide, kameel, palm, moskee). Vaak staat het jaar van gebruik in het stempel en plaats (Egypte, Syrië). In de latere periodes komt meestal het periode nummer in Romeinse cijfers en het woord "zmiana" (letterlijk afwisseling) voor. De teksten in de stempels zijn de naam van het onderdeel, Verenigde Naties etc. en staan vaak in een omlijsting. De kleur van de stempels is hoofdzakelijk blauw, violet en bruinrood. De kleur van het stempel is hetzelfde als van "wojskowa - bezplatna" uit categorie 1. De meeste poststukken zijn van meer dan een stempel uit deze categorie voorzien op voor en/of achterzijde.

De stempels uit deze categorie zijn geen officiële poststempels. Ze zijn echter wel op last van een officiële instantie (de Poolse legerleiding) gemaakt en gebruikt.

Afb. 7 Briefuit periode XXI met in het stempel het regimentswapen.

4.3 Categorie 3

De Poolse militairen die in het Nabije Oosten dienst deden, hebben deels ook zelf stempels gemaakt en op hun post geplaatst. Een aantal van deze stempels is te zien in afbeelding 8 en 9. Deze stempels zijn te herkennen vanwege het feit dat ze geen rand met tekst bevatten zoals bijna alle stempels uit categorie 2. Om echter zeker te zijn wordt verwezen naar het artikel van Jerzy Jagodzinski waarin alle stempels uit categorie 2 worden beschreven.

5. Enveloppen

Een klein deel van de brieven wordt verzonden in enveloppen die vanuit Polen worden meegenomen. In Egypte en Syrië worden luchtpostenveloppen gekocht door de militairen en de meeste brieven worden hierin verstuurd (afb. 5). De Verenigde Naties heeft ook speciale luchtpostbladen beschikbaar. Een voorbeeld van dit luchtpostblad is te zien in afb. 10.

Afb. 8 Privaat stempel op kaart die in een enveloppe verstuurd is.

Af. 9 Diverse privaat stempels die op de post van Poolse VN militairen vanuit het Nabije Oosten kunnen voorkomen.

Afb. 10 Speciaal luchtpostblad van de VN voor militairen.

Dankwoord

Een artikel als dit kan niet geschreven worden zonder hulp uit Polen. De heren L. Jasiak en M. Baranski uit Leszno hebben voor fotokopieën van literatuur gezorgd en poststukken ter beschikking gesteld, waarvoor ik hen bij deze hartelijk dank.

J. Mulder

Literatuur

J. Voskuil, Nederlandse veldpost bij vredesmissies van de Verenigde Naties, in catalogus FEPAPOST 94, pag. 222-224.

Een aantal artikelen uit het Poolse blad Filatelista:

Leon Wrobel, Listy z Bliskiego Wschodu (Brieven uit het Nabije Oosten)

Opr. T. Grodecki, Poczta Zolnierzy PWJS (Militaire post PWJS)

Henryk Bartkowiak, "Poczta Polowa" w Egipcie i Syrii ("Veldpost" in Egypte en Syrië), Filatelista nr. 11, 1975, pag. 243-244.

J. Krysiak, Bliski Wschod (Nabije Oosten) 2 afleveringen

Jerzy Jagodzinski, Misja pokojowe ludowego Wojska Polskiego; Operowanie dotyczy lat 1973-1984 (Vredes missie Pools Volks Leger; bewerking aangaande de jaren 1973-1984) 3 afleveringen